

Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over het verslag van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's — Voortgang van de tenuitvoerlegging van de bosstrategie van de EU "Een nieuwe EU-bosstrategie ten bate van de bossen en de houtsector"

(COM(2018) 811 final)

(2020/C 47/13)

Rapporteur: **Andreas THURNER**

Corapporteur: **Antonello PEZZINI**

Raadpleging	Europese Commissie, 18.2.2019
Rechtsgrondslag	Artikel 304 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie
Besluit van de voltallige vergadering	22.1.2019 (in afwachting van de raadpleging)
Bevoegde afdeling	Landbouw, Plattelandsontwikkeling en Milieu
Goedkeuring door de afdeling	1.10.2019
Goedkeuring door de voltallige vergadering	30.10.2019
Zitting nr.	547
Stemuitslag (voor/tegen/onthoudingen)	162/0/1

1. Conclusies en aanbevelingen

Het EESC

1.1. pleit voor een geactualiseerde EU-bosstrategie na 2020, als onderdeel van de Europese Green Deal. De nieuwe strategie zou geloofwaardig kunnen vooruitkijken tot 2050, om de coherente uitvoering te garanderen van erkende politieke verplichtingen zoals het Strategisch plan voor bossen van de Verenigde Naties, de duurzameontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) van de VN en de Klimaatovereenkomst van Parijs. Het belang van bossen, bosbouw en de houtsector voor het behalen van deze doelstellingen moet worden erkend in alle sectoren en moet leiden tot optimale sectordoorsnijdende samenwerking;

1.2. benadrukt dat klimaatverandering overduidelijk een grote uitdaging is voor de planeet, met onmiddellijke, meestal negatieve gevolgen voor de houtsector zelf. Tegelijkertijd heeft de houtsector een groot potentieel om oplossingen te verstrekken voor het beperken van de klimaatverandering aan de hand van een duurzame en circulaire bio-economie, op voorwaarde dat doeltreffende aanpassingsstrategieën tijdig worden toegepast. Het volledige potentieel van koolstofvastlegging moet verder worden ontwikkeld door hout op een duurzame wijze aan te wenden, sterker in te zetten op de vervanging van op fossiele hulpbronnen gebaseerde grondstoffen en energie en door meer koolstof op te slaan in houtproducten met een lange levensduur. Bossen met diverse soorten hebben meer klimaatvoordelen dan monoculturen, die een negatief effect kunnen hebben op de duurzaamheid op lange termijn;

1.3. dringt erop aan om verder te werken aan de ontwikkeling van geharmoniseerde bosinformatiesystemen teneinde te komen tot een grotere kennis van en meer gegevens over de beschikbaarheid en toestand van bosbestanden en om inzicht te verwerven in de mogelijkheden die zij de samenleving bieden door middel van verschillende diensten, onder meer in de vorm van hernieuwbare grondstoffen, energie en andere bosproducten;

1.4. beklemtoont het belang van de multifunctionele rol van bossen en merkt op dat de klimaatverandering een bedreiging vormt voor ecosysteemdiensten. Als gevolg van de klimaatverandering zal de kans op natuurlijke verstoringen zoals bosbranden, overstromingen, droogte en schade veroorzaakt door ongedierte zoals schorskevers naar verwachting toenemen. Een stevige mix van financiële instrumenten is van cruciaal belang om blijvende investeringen te garanderen in moderne technologie en in klimaat- en milieumaatregelen ter versterking van de multifunctionele rol van bossen. Voor particuliere bosbouwbedrijven is het van cruciaal belang dat de eigendomsrechten worden gerespecteerd en dat de besluiten over bossen in samenwerking met de boseigenaren worden genomen;

1.5. beveelt aan om de huidige stand van zaken van de beroepsbevolking in de Europese houtsector in kaart te brengen en een prognose te maken van de arbeidsbehoeften in die sector, met name wat arbeidskrachten in de bosbouw betreft. Een nauwkeurig beeld van de aantrekkelijkheid van de sector en het geschoolde personeel dat er werkzaam is, is noodzakelijk om de houtwaardeketen verder te ontwikkelen en de vitaliteit van de ecosystemen te garanderen. Fatsoenlijke banen en arbeidsomstandigheden zijn een eerste vereiste om mensen aan te trekken tot de bosbouwsector;

1.6. pleit ervoor om, wanneer er sprake is van EU-beleid in verband met bossen, het Permanent Comité voor de bosbouw, de groep voor de dialoog met het maatschappelijk middenveld m.b.t. bosbouw en kurk, en de EU-deskundigengroep voor de houtsector en sectorgerelateerde kwesties, in een vroeg stadium sterk daarbij te betrekken teneinde de beschikbare deskundigheid optimaal te benutten;

1.7. benadrukt dat het van belang is om de wereldwijde ontbossing en bosdegradatie terug te dringen door actief en duurzaam bosbeheer bijv. aan de hand van een pan-Europese overeenkomst te versterken, gebruik te maken van lokaal geproduceerde biomassa in Europa en de overgang naar duurzamere consumptiepatronen te ondersteunen.

2. Algemene opmerkingen

Het EESC

2.1. is ingenomen met het voortgangsverslag van de Europese Commissie betreffende de tenuitvoerlegging van de bosstrategie van de EU en stelt vast dat de meeste acties in het meerjarig uitvoeringsplan voor de bosstrategie zijn uitgevoerd zoals gepland.

2.2. De conclusies van de Raad over de voortgang van de tenuitvoerlegging van de bosstrategie van de EU en de aanbevelingen betreffende een nieuw strategisch kader voor bossen slaan de spijker op de kop.

2.3. De subsidiariteit van de lidstaten is van belang in het bosbeleid. Daarnaast vervult de bosstrategie van de EU een cruciale rol als instrument voor beleidscoördinatie en -samenhang bij de verschillende bosbeleidsmaatregelen ter versterking van de holistische visie van duurzaam bosbeheer (SFM) en de waardeketen van de houtsector.

2.4. De houtsector is belangrijk voor de transitie van een op fossiele hulpbronnen gebaseerde economie naar een op biologische bronnen gebaseerde economie. Wanneer de houtsector een sterke rol speelt in de circulaire bio-economie, zal dit de Europese economie grote kansen geven om wereldwijd het technologisch leiderschap in deze sector te verwerven.

2.5. De klimaatverandering vormt voor de mensheid en voor onze planeet een grote uitdaging, die nu al ernstige gevolgen heeft voor de bossen en de houtsector (bijv. gevolgen voor de hoeveelheid en kwaliteit van de houtvoorraden en enorme hoeveelheden beschadigd bos). Bijgevolg zijn klimaatmitigatiemaatregelen en het beheer van bossen en hun aanpassing aan veranderende klimaatomstandigheden van cruciaal belang. Gezonde en veerkrachtige bossen spelen in dit verband een beslissende rol. Actief en duurzaam beheer, met inbegrip van het behoud van de biodiversiteit van bossen, zijn van essentieel belang voor het waarborgen van hun veerkracht en vitaliteit voor de lange termijn. De verdere ontwikkeling van houtexploitatie (bijvoorbeeld aan de hand van digitalisering en nieuwe technieken) en het gebruik van hout en houtproducten zijn belangrijke elementen om de klimaatdoelstellingen te halen. Het volledige potentieel van koolstofvastlegging moet verder worden ontwikkeld door sterker in te zetten op de vervanging van op fossiele hulpbronnen gebaseerde grondstoffen en energie en door meer koolstof op te slaan in houtproducten met een lange levensduur.

2.6. Het belang van onderzoek en innovatie bij het zoeken naar oplossingen met het oog op duurzamere waardeketens die gebaseerd zijn op houtige biomassa, kan niet genoeg worden benadrukt. Dit zal sterke stimulansen geven aan de vermindering van broeikasgasemissies dankzij verwerkingstechnologieën en de ontwikkeling van nieuwe, innovatieve, op houtige biomassa gebaseerde oplossingen voor de markten. Verdere ontwikkeling en invoering van digitale en technologische oplossingen zal precisie-bosbouwtechnologieën faciliteren en verbeteringen mogelijk maken ter ondersteuning van duurzaam bosbeheer.

2.7. De multifunctionele rol van bossen en de levering van diverse ecosysteemdiensten zijn van groot belang en met de klimaatverandering bestaat het risico dat bossen die rol niet langer zullen kunnen vervullen. Daarom zijn er toereikende middelen nodig om ervoor te zorgen dat de verschillende ecosysteemdiensten worden gehandhaafd, onder meer de beschermende functie van bossen en een duurzame houtvoorraad voor de samenleving, terwijl de biodiversiteit wordt beschermd en de aanpassing aan de klimaatverandering wordt gewaarborgd. Een stevige mix van financiële instrumenten (bijvoorbeeld EIB, EFSI, GLB, ESF, nationale fondsen, particuliere fondsen) zal de voortzetting garanderen van investeringen in moderne technologie en in klimaat- en milieumaatregelen ter versterking van de multifunctionele rol van bossen. In het toekomstige MFK moet worden overwogen een specifiek fonds op te richten voor maatregelen om de aanzienlijke verliezen in de bosbouw als gevolg van de klimaatverandering te beperken.

2.8. De rol van actief beheerde bossen en de houtsector bij het scheppen van bijkomende groene banen en groei in platteland- en stedelijke gebieden, onder meer in verband met ecotoerisme, recreatie en gezondheidsdiensten, mag niet worden onderschat.

2.9. Nieuwe en moderne technieken in de houtsector vereisen geschoold personeel en fatsoenlijke arbeidsomstandigheden. Het gebrek aan geschoolde jonge werknemers blijkt momenteel een probleem te zijn dat zich in heel Europa stelt. Daarom moeten passende maatregelen worden genomen om deze uitdagingen aan te pakken en de houtsector aantrekkelijk te maken voor jongeren. In dit verband zou het in kaart brengen van de beroepsbevolking een nuttige stap zijn.

2.10. Het is nodig om vroegtijdige planning, samenwerking en investeringen te bevorderen voor de preventie en aanpak van natuurlijke verstoringen zoals bosbranden, overstromingen, droogte, en door plaagorganismen (bijv. schorskevers) en ziekten veroorzaakte schade.

2.11. Bossen spelen daarnaast een belangrijke rol bij de bescherming tegen erosie, lawines, vallende stenen en overstromingen, vooral in berggebieden.

2.12. Bossen, met inbegrip van beheerde bossen, zijn van nature ecosystemen met een grote biodiversiteit. Industriële monocultuurplantingen, met name van niet-inheemse soorten, vertonen echter vaak een gebrek aan biodiversiteit, brengen een verhoogd risico op rampen met zich mee en fungeren in sommige gevallen niet als netto-opslag van koolstof. Duurzame bosbouw moet ook inspelen op de behoefte aan bosbedekking met gemengde soorten, die beheerd wordt volgens een bosbouwmodel op basis van continue bedekking. Bossen met diverse soorten hebben meer klimaatvoordelen dan monoculturen, die een negatief effect kunnen hebben op de duurzaamheid op lange termijn.

2.13. Het is raadzaam om de deskundigheid van het Permanent Comité voor de bosbouw, de groep voor de dialoog met het maatschappelijk middenveld m.b.t. bosbouw en kurk, en de EU-deskundigengroep voor de houtsector en sectorgerelateerde kwesties, vooraf beter te integreren in EU-bosbeleidsmaatregelen. Dit zal de kennisbasis m.b.t. de houtwaardeketen versterken in de besluitvorming, in campagnes voor bewustmaking en voorlichting van de burgers, en in de bekrachtiging en uitvoering van politieke beslissingen.

2.14. Lokale en regionale overheden spelen een belangrijke rol bij de versterking van het duurzame gebruik van bossen en de vitaliteit van de houtsector, en ze hebben de mogelijkheid om met een en ander rekening te houden bij het plaatsen van overheidsopdrachten.

2.15. Passende communicatie- en informatiemaatregelen over SFM zijn belangrijk om een maatschappelijk draagvlak tot stand te brengen. In dit verband hebben bossen in steden en voorsteden een groot potentieel, aangezien daar een sterke verwevenheid bestaat tussen de samenleving (lokale recreatie) en de houtsector.

2.16. Het is van belang het proces dat moet leiden tot een juridisch bindende overeenkomst over bossen kracht bij te zetten, teneinde het beleidskader voor bossen in de pan-Europese regio te versterken.

3. Specifieke opmerkingen

3.1. *Bossen vervullen een beslissende rol bij de aanpak van de klimaatverandering*

3.1.1. De transitie naar een klimaatneutrale economie is een enorme uitdaging, maar ook een enorme kans en vereist een forse beperking van de fossiele uitstoot evenals een aanzienlijke toename van CO₂-vastlegging. De vervanging van fossiele grondstoffen en brandstoffen heeft een enorm potentieel om tegen 2050 klimaatneutraliteit te bereiken.

3.1.2. Een doeltreffende absorptie van CO₂ vereist zowel een voortdurende en toenemende groei van biomassa als degelijke oogstmethoden en een goede timing van de oogst. Voor de langdurige opslag van biogene koolstof is een uitgebreider, beter en langer gebruik van houtproducten nodig. Een actief en duurzaam bosbeheer en het hulpbronnefficiënte gebruik van hout zijn fundamentele factoren voor het halen van de klimaatdoelstellingen (zoals reeds geschetst in een eerder advies ⁽¹⁾ over de gevolgen van het klimaat- en energiebeleid en een eerder advies ⁽²⁾ over de verdeling van de inspanningen en de LULUCF-sector). Inspanningen om het gebruik van houtproducten te verbeteren, kunnen worden gefaciliteerd door de erkenning van een bredere reeks "geogoste houtproducten" zoals bedoeld in de LULUCF-verordening ⁽³⁾ en, in elk geval, door geogoste houtproducten die langere halfwaardetijden halen door het gebruik van milieuvriendelijke technologieën voor houtbewaring.

⁽¹⁾ Advies van het EESC over de gevolgen van klimaat- en energiebeleid op de land- en bosbouwsector (PB C 291 van 4.9.2015, blz. 1).

⁽²⁾ Advies van het EESC over de verdeling van de inspanningen 2030 en landgebruik, veranderingen in landgebruik en bosbouw (LULUCF) (PB C 75 van 10.3.2017, blz. 103).

⁽³⁾ Verordening (EU) 2018/841 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2018 inzake de opname van broeikasgasemissies en -verwijderingen door landgebruik, verandering in landgebruik en bosbouw in het klimaat- en energiekader 2030, en tot wijziging van Verordening (EU) nr. 525/2013 en Besluit nr. 529/2013/EU (PB L 156 van 19.6.2018, blz. 1).

3.1.3. In één m³ hout is circa 1 ton CO₂ opgeslagen ⁽⁴⁾. Groeiende biomassa heeft het bewezen vermogen om CO₂ te absorberen. Daarom zijn actief bosbeheer met SFM-praktijken ⁽⁵⁾ en de voortdurende verjonging van bosbestanden van cruciaal belang om te komen tot een maximale duurzame toename van beschikbare biomassa.

3.2. Multifunctionele bossen en ecosystemendiensten vereisen een passende vergoeding

3.2.1. Naast houtproducten en andere producten dan hout (bijvoorbeeld kurk, paddenstoelen, bessen) verstrekken bossen uiteenlopende ecosystemendiensten waarvan plattelands- en (voor)stedelijke gemeenschappen afhankelijk zijn (bijv. water, lucht, recreatieruimte, gezondheidsdiensten). Wijzigingen in de omstandigheden die te wijten zijn aan de klimaatverandering verhogen de druk op bossen en het risico op natuurrampen. Bijgevolg moeten de veerkracht en de multifunctionele rol van bossen worden versterkt door passende klimaatbeschermingsmaatregelen en inspanningen voor mitigatie van en aanpassing aan de klimaatverandering.

3.2.2. Ondanks de moeilijke marktsituatie, veroorzaakt door rampen die door de klimaatverandering worden verergerd (bijvoorbeeld schorskevers, omgewaaide bomen en afgewaaid takken, bosbranden, overstromingen en droogte), is het uiterst belangrijk dat de continuïteit van de ecosystemendiensten wordt gewaarborgd, teneinde deze multifunctionele rol van de bossen te handhaven. Daarom is het zaak dat een adequate marktinzichting de voorraad hout en houtige biomassa voor de houtsector ondersteunt.

3.2.3. Het kan ook de moeite waard zijn te kijken naar commercialisering van koolstofcompensaties via vrijwillige koolstofmarkten ⁽⁶⁾. Het LIFE-proefproject CARBOMARK ⁽⁷⁾ houdt zich bijvoorbeeld bezig met de ontwikkeling van vrijwillige, lokale koolstofmarkten voor de beperking van de klimaatverandering. Het is de bedoeling een lokale markt voor de vrijwillige verhandeling van koolstofcredits te bevorderen als middel om het EU-beleid ter bestrijding van de klimaatverandering te versterken door:

- het effect van broeikasgassen te beperken door koolstofafvang te bevorderen;
- inkomsten te genereren voor probleemgebieden door een schatting te maken van de waarde van de koolstofafvangdienst die door het boscysteem wordt verstrekt;
- lokale besturen ertoe aan te moedigen compensatiestrategieën vast te stellen;
- de verantwoordingsplicht van kleine en middelgrote ondernemingen te vergroten en hen dus aan te moedigen hun eigen effecten op het milieu te beperken.

Het is echter belangrijk ervoor te zorgen dat het compensatiemechanisme hoe dan ook niet onevenredig is en geen belemmering vormt voor de duurzame exploitatie van hout en het duurzame beheer van deze hulpbron.

3.3. Een duurzame en circulaire bio-economie biedt economische kansen voor de houtsector met een groot potentieel om de klimaatverandering te beperken (zoals reeds geschetst in een eerder advies ⁽⁸⁾)

3.3.1. Een duurzame bio-economie draagt op diverse manieren bij tot het beperken van klimaatverandering: door CO₂ uit de atmosfeer vast te leggen in biomassa door middel van fotosynthese, door koolstof op te slaan in biogebaseerde producten en door op fossiele hulpbronnen gebaseerde grondstoffen, materiaal, producten en brandstoffen te vervangen door uit biologische bronnen geproduceerde producten.

3.3.2. Houtproducten kunnen koolstof voor lange tijd opslaan en zodoende uit de atmosfeer houden. Houtproducten met een lange levensduur, zoals hout voor gebouwen en hoogwaardige meubelen, zijn enkele van de doeltreffendste instrumenten voor de opslag van koolstof. Zolang biogebaseerde producten met een kortere levensduur worden hergebruikt en gerecycled, zullen ook deze hun koolstofinhoud niet vrijgeven. Al deze producten, met inbegrip van geavanceerde biobrandstoffen, textiel en groene chemicaliën, hebben een groot potentieel als vervangers van fossiele grondstoffen en producten die de belangrijkste oorzaken zijn van de klimaatverandering. Bovendien kunnen biogebaseerde producten aan het eind van hun levenscyclus worden gebruikt voor nieuwe biogebaseerde producten of als bio-energie, en aldus fossiele energiebronnen vervangen. Daarnaast kan er uiteraard ook worden gepleit voor zijstromen langs de waardeketen.

3.3.3. De bevordering van de totstandkoming van goed functionerende, biogebaseerde houtwaardeketens aan de hand van sectordoorsnijdende samenwerking kan een essentiële rol spelen in de ontwikkeling van nieuwe bedrijfsecosystemen en kansen voor de sector. In dit verband is het belangrijk voorrang te geven aan onderzoek, innovatie en het opschalen van innovaties, evenals aan onderwijs, opleiding en de ontwikkeling van vaardigheden, teneinde deze houtwaardeketens en de circulaire bio-economie in het algemeen te ondersteunen.

⁽⁴⁾ Bron: BFW-Praxisinformation nr. 28 (2012, blz. 4).

⁽⁵⁾ Resolutie H1 General Guidelines for the Sustainable Management of Forests in Europe.

⁽⁶⁾ Voluntary Carbon Market Insights: 2018 Outlook and First-Quarter Trends.

⁽⁷⁾ CARBOMARK — Improvement of policies toward local voluntary carbon markets for climate change mitigation.

⁽⁸⁾ Advies van het EESC over bio-economie — De bijdrage aan het verwezenlijken van de klimaat- en energiedoelen van de EU en de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen van de VN (PB C 440 van 6.12.2018, blz. 45).

3.4. De EU-bosstrategie moet er duidelijk naar blijven streven duurzaam bosbeheer kracht bij te zetten en de ontbossing in de wereld een halt toe te roepen

3.4.1. SFM is een nationale bevoegdheid van de lidstaten van de EU, en de gemeenschappelijk overeengekomen definitie van SFM is ingebed in nationale en subnationale wetten die in de gehele EU worden uitgevoerd. Duurzame bosbouwpraktijken zijn gebaseerd op systemen voor bosbeheer op nationaal niveau. Vrijwillige marktgerichte instrumenten, zoals certificering, kunnen een manier zijn om de duurzaamheid aan te tonen.

3.4.2. Om de SDG's te verwezenlijken is het van belang om de wereldwijde ontbossing en bosdegradatie terug te dringen door actief en duurzaam bosbeheer kracht bij te zetten aan de hand van een pan-Europese overeenkomst en voldoende robuuste duurzaamheidsvoorschriften in handelsovereenkomsten, door gebruik te maken van lokaal geproduceerde biomassa in Europa en door de overgang naar duurzamere consumptiepatronen te ondersteunen. Voorts zijn er gemeenschappelijke inspanningen geboden om bebossingsactiviteiten wereldwijd te ondersteunen.

3.4.3. In dit verband is het EESC ingenomen met de mededeling van de Commissie met als titel "Bescherming en herstel van bossen wereldwijd: de actie van de EU opvoeren" ⁽⁹⁾.

4. Achtergrond

4.1. Op 7 december 2018 heeft de Europese Commissie haar tussentijds verslag ⁽¹⁰⁾ over de "Vooruitgang van de tenuitvoerlegging van de bosstrategie van de EU" ("het verslag") gepubliceerd. Het verslag verstrekt informatie over de voortgang van elk van de acht prioritaire gebieden die in de bosstrategie van de EU werden aangeduid ⁽¹¹⁾:

- 1) Steun voor onze rurale en stedelijke gemeenschappen
- 2) Bevordering van de concurrentiekracht en de duurzaamheid van de houtsector, de bio-energiesector en de globale groene economie in de EU
- 3) Bossen in een veranderend klimaat
- 4) Bescherming van de bossen en versterking van de ecosysteemdiensten
- 5) Wat voor soort bossen hebben wij, en aan welke veranderingen zijn ze onderhevig?
- 6) Nieuwe en innovatieve bosbouwmodellen en producten met een meerwaarde
- 7) Samenwerken voor een samenhangend beheer en een beter begrip van onze bossen
- 8) Bossen in een mondiaal perspectief.

4.2. In het meerjarig uitvoeringsplan voor de bosstrategie ⁽¹²⁾ zijn de prioriteiten voor de EC tot 2017 opgenomen. Het verslag beoogt ook de prioriteiten voor de resterende periode 2018-2020 te helpen vaststellen.

4.3. In het verslag wordt geconcludeerd dat de uitvoering van de bosstrategie van de EU grotendeels op schema ligt. Openstaande onderdelen zijn momenteel in uitvoering of zullen in 2020 uitgevoerd zijn. Het verslag kijkt echter niet verder dan 2020.

4.4. Op 15 april 2019 nam de Raad zijn Conclusies ⁽¹³⁾ aan over de vorderingen bij de uitvoering van de EU-bosstrategie en vroeg hij de Commissie te beginnen nadenken over opties voor een nieuwe bosstrategie van de EU na 2020. Logischerwijze moet een dergelijk strategisch kader dienen voor bossen en de houtsector in zijn geheel.

4.5. Het Europees Comité van de Regio's keurde tijdens zijn zitting van april 2019 een advies ⁽¹⁴⁾ goed over de tenuitvoerlegging van de bosstrategie van de EU.

Brussel, 30 oktober 2019.

De voorzitter
van het Europees Economisch en Sociaal Comité
Luca JAHIER

⁽⁹⁾ COM(2019) 352 final.

⁽¹⁰⁾ EU forest strategy on track to achieve its 2020 aims.

⁽¹¹⁾ COM(2013) 659 final.

⁽¹²⁾ SWD(2015) 164 final.

⁽¹³⁾ Council Conclusions on the progress on the implementation of the EU Forest Strategy and on a new strategic framework for forests (Conclusies van de Raad over de voortgang van de uitvoering van de EU-bosstrategie en over een nieuw strategisch kader voor bossen).

⁽¹⁴⁾ Advies van het CvdR over de tenuitvoerlegging van de bosstrategie van de EU (PB C 275 van 14.8.2019, blz. 5).